

Баркалов О.О.

кандидат технічних наук,

спеціаліст в ПП «Oracle»

ORCID ID: 0009-0004-8814-2763

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В СФЕРІ НАДРОКОРИСТУВАННЯ

Постановка проблеми полягає у відсутності оптимальної моделі публічного адміністрування, яка б ефективно регулювала діяльність у сфері надрокориштування, мінімізувала негативний вплив на довкілля та забезпечувала справедливий розподіл природних ресурсів. Ця проблема вимагає детального аналізу існуючих політик, регуляцій та практик, а також розробки нових підходів до регуляції та контролю.

Метою дослідження є аналіз ефективності існуючих моделей публічного адміністрування в сфері надрокориштування та розробка рекомендацій для покращення політичних, правових та організаційних основ управління надрами.

Аналіз останніх досліджень. Проблематика визначення змісту та видів надрокориштування досліджувалась у наукових працях таких вчених, як: А.О. Борисенко, В.К. Колпаков, Т.О. Коломонець, О.А. Лагода, Є.В. Шульга та інші. Окремі аспекти надрокориштування в Україні досліджувалися в працях науковців В. К. Філатової, О. А. Грищан, Р. С. Кіріна, А. П. Гетьмана, О. М. Олійника та інших науковців.

Виклад основного матеріалу. «Методологія» (з гр. *methodos* – спосіб, метод і *logos* – наука, знання) – це вчення про правила мислення під час створення теорії науки [1].

Дослідження методології ускладнюється тим, що в наукових працях представлено різні дефініції цього поняття. Окрім того, при здійсненні дослідження науковці переважно приділяють увагу не теоретичним засадам

методології, а методам, які використовуються під час дослідження, що переводить визначення поняття в певне русло відповідно до предмета дослідження. Поняття *методологія* та *метод* співвідносяться як загальне і конкретне, або як ціле та частина [2].

У загальному вигляді вітчизняна юридична наука розглядає методологію як учення про науковий метод пізнання або як систему наукових принципів, на яких ґрунтується дослідження та здійснюється вибір комплексу пізнавальних засобів, методів, прийомів [3].

В. Пуцов, Л. Набока під поняттям «методологія» пропонують розуміти вчення про метод, наука про побудову людської діяльності. Традиційно найрозвиненішою галуззю методології є метод пізнавальної діяльності, методологія науки. Залежно від рівня розгляду методологію розуміють по-різному. В широкому розумінні її тлумачать як систему принципів і способів побудови теоретичної і практичної діяльності, а також як вчення про цю систему [4, с.498].

Методологія – це наука про структуру, логічну організацію, засоби і методи діяльності взагалі. Зазвичай під методологією розуміють перш за все методологію наукового пізнання, яка являє собою сукупність теоретичних положень про принципи побудови, форми і способи науково-пізнавальної діяльності. Методологію можна розглядати і як певну систему основоположних ідей. Сукупність методів, які застосовуються при проведенні наукових досліджень у межах тієї чи іншої науки, складають її методологію. Це

поняття має два значення: по-перше, методологія — це сукупність засобів, методів, прийомів, які застосовують у певній науці, по-друге, це галузь знань, яка вивчає засоби, принципи організації пізнавальної і практично-перетворюючої діяльності людини [5, с. 58-59].

Теоретик права П. М. Рабінович відзначає, що методологія юридичної науки - це система підходів, методів і способів наукового дослідження, теоретичні засади їх використання при вивченні державно-правових явищ [6, с. 618].

На думку К. Д. Петряєва методологія - це система сутнісних аспектів світогляду і теорії (або низки теорій), що визначають дослідницькі принципи науки [7, с. 8].

Методологія — це вчення про систему наукових принципів і способів дослідницької діяльності. Вона включає фундаментальні, загальнонаукові принципи, що є її основою, конкретно наукові принципи, що лежать в основі теорії тієї чи іншої дисципліни або наукової галузі, і систему конкретних методів і технік, що застосовуються для вирішення спеціальних дослідницьких завдань [5, с. 59].

Узагальнення вищевикладеного приводить до висновку, що: 1) методологія і метод співвідносяться між собою як ціле і частина, як загальне і окреме, як система і її компонент; 2) методологічне знання існує як сукупність філософських, загальнонаукових, спеціальних методів наукового пізнання; 3) методологія нерозривно пов'язана з вибором техніки опанування нових знань про предмет чи явище; 4) методологія наукового пізнання обмежень в адміністративному праві є частиною у сукупності методологій галузевих наук і відбиває основні риси цієї системи і її інструментарій [2].

Спираючись на вищезазначене, вважаємо, що «методологія дослідження публічного адміністрування в сфері надрокористування» охоплює сукупність теоретичних підходів, методів і технік, які застосовуються для аналізу та оцінки політик, процесів і практик управління природними ресурсами, зокрема

надрами. Ця методологія дозволяє вивчати як ефективність, так і вплив державного регулювання в секторі надрокористування.

Головними елементами методології як загальнотеоретичної категорії є різноманітні загальнонаукові та спеціальні методи, що, як і потенційні напрями наукових досліджень, можна класифікувати за різними критеріями.

Таким чином, метод є конкретним процесом або процедурою, яка використовується для досягнення певної мети чи задачі. Він може включати специфічні техніки збору даних, аналізу, експерименту чи обчислень. Наприклад, у наукових дослідженнях метод може бути опитуванням, лабораторним експериментом, статистичним аналізом тощо. Методи є інструментами, які дозволяють систематично збирати дані, аналізувати їх та приходити до висновків.

Тоді як, методологія є більш загальним терміном, який описує набір методів, принципів, і інструментів, які використовуються для підходу до певної області досліджень або конкретного дослідження. Методологія включає теоретичні підходи, принципи вибору методів, а також обґрунтування вибору цих методів в контексті дослідження. Вона відображає більш глибокий розуміння підходів до збору та аналізу інформації та відповідності використаних методів цілям дослідження.

З урахуванням вищенаведених теоретичних положень зупинимось на характеристиці основних методів, використаних у нашому дослідженні.

Дослідження сутності публічного адміністрування в сфері надрокористування, безперечно, потребує застосування загально-філософських методів наукового пізнання, що дає можливість визначити обмеження з онтологічної сторони як взаємозалежні та витікаючі поняття: свобода – обов'язок; обмеження – всюдозволеність. Видовими поняттями обмеження є: засіб, заборона, самообмеження, засіб охорони, стримування, форма дії і існування членів суспільства, спосіб правового регулювання.

Метод діалектичного матеріалізму є одним із філософських методів, що використовуються у тому числі для пізнання загальнотеоретичних категорій. Використання методу діалектичного матеріалізму у дослідженні публічного адміністрування в сфері надрокористування може бути досить продуктивним, оскільки цей метод дозволяє розглядати соціальні явища у їх розвитку та взаємодії. Діалектичний матеріалізм, що базується на принципах постійного розвитку та взаємодії протилежностей, може допомогти аналізувати і зрозуміти динаміку та зміни в сфері надрокористування, які включають конфлікти інтересів, вплив державної політики, та економічні аспекти: 1) теза, антитеза та синтез дозволить розглядати як різні стейкхолдери (уряд, приватні компанії, місцеві громади) виступають з власними інтересами (теза та антитеза), і як це призводить до нових регуляторних рішень чи політик (синтез); 2) дослідження, як зміни у законодавстві чи економічному становищі країни впливають на політику надрокористування; 3) аналіз конфліктів між екологічними потребами та економічними інтересами користувачів надр; 4) вивчення історії політики надрокористування та як історичні події вплинули на сучасні політики.

Використання даного методу дасть можливість допомогти забезпечити більш глибоке розуміння процесів, що відбуваються у сфері надрокористування, і сприяти розробці більш ефективних стратегій для досягнення збалансованого використання природних ресурсів.

Метод абстрагування означає відвернутися від багатства змісту конкретного явища, свідомо упустити з виду численні сторони і риси явища, але виявити типове, найбільш характерне й істотне в явищі, визначити закони за якими воно існує, тобто розкрити його як наукову категорію [2]. Завдяки абстрактним поняттям, що зв'язані логічною системою правової теорії, є можливість виразити правову дійсність у всій її повноті і конкретності. Таким чином, без абстракції вийти на категоріальний рівень освоєння дійсності неможливо.

Метод абстрагування може бути дуже корисним у дослідженні публічного адміністрування сфери надрокористування, оскільки він дозволяє виділити основні, найбільш значущі елементи в широкому контексті даної сфери та сфокусуватися на ключових аспектах та тенденціях, ігноруючи менш значимі деталі. Це допомагає в аналізі складних систем і взаємозв'язків. Наприклад:

- виділення ключових стейкхолдерів із широкого спектру учасників, які беруть участь у надрокористуванні (урядові агентства, місцеві громади, приватні компанії, екологічні організації), метод абстрагування дозволяє визначити найважливіших стейкхолдерів, чій дії або вплив є вирішальними для політики у цій сфері;

- фокус на основні політичні рішення шляхом відсіювання вторинних деталей, щоб сфокусуватися на ключових рішеннях, законопроектах або політиках, які мають стратегічне значення для управління ресурсами;

- моделювання процесів передбачає спрощення складних процесів управління надрами до базових моделей, які можуть бути легше аналізовані та використані для передбачення наслідків різних управлінських рішень;

- стратегічне планування передбачає використання абстрактних моделей та сценаріїв для розробки стратегічних планів, які можуть враховувати різні можливі розвитку подій і визначати найкращі підходи до управління ресурсами.

Використання *методів аналізу і синтезу* полягає в дослідженні поняття чи явища в процесі сходження від конкретного до абстрактного. Виявляючи діалектичний взаємозв'язок між ними, зазначимо, що аналіз і синтез навряд чи можна прийняти за окремі, уособлені способи пізнання. Вони існують лише разом, бо є суттю, двома частинами, двома моментами одного повного пізнання. Кінцевий результат пізнання завжди представлений діалектичною єдністю аналізу і синтезу. Використання методу аналізу дозволяє в повному обсязі просканувати сутність досліджу-

ваної категорії, тоді як метод синтезу допомагає виокремити цінність в досліджуваному поняття чи явищі.

Цей метод використано при дослідженні публічного адміністрування сфери надрокористування, оскільки вони дозволяють розкласти складні процеси та системи на складові для детальнішого розуміння, а потім знову об'єднувати ці елементи для отримання цілісного уявлення про систему. Способами застосування аналізу та синтезу в цьому контексті є: розбиття процесів на складові частини, що дасть можливість дослідити кожен аспект процесу надрокористування, такого як ліцензування, моніторинг дотримання умов, вплив на навколишнє середовище, та соціально-економічні наслідки для місцевих громад. Це допоможе виявити слабкі місця або недоліки у системі; аналіз різних політичних рішень сприятиме вивченню як окремих рішень, так і їх взаємозв'язків в контексті ширшої політичної та економічної стратегії. Це може включати аналіз впливу регулятивних змін на інвестиційну привабливість сектору; синтез інформації з різних джерел дасть можливість об'єднання даних з наукових досліджень, урядових звітів, приватного сектору та громадських обговорень для формування цілісного розуміння проблем та можливостей у сфері надрокористування; розробка рекомендацій на основі аналізу. Після детального розгляду всіх факторів і процесів можна сформулювати конкретні рекомендації для поліпшення управління, що ґрунтується на з'єднанні розібраних елементів в єдину стратегію.

Історико-матеріалістичний метод являє собою історичний підхід з позицій діалектичного матеріалізму. Цей метод вимагає конкретно-історичного підходу до правових категорій, норм і юридичної практики. Історична обумовленість правових категорій і інститутів дозволяє краще зрозуміти їхній зміст, джерела і перспективи розвитку.

Використання даного методу дозволяє зрозуміти, як історичні умови та економічні інтереси формували політику та практики в цій

галузі. Даний метод використовується при здійсненні історичного аналізу, вивчення еволюції публічного адміністрування надрокористування через призму історичних етапів розвитку суспільства і змін виробничих відносин. Це включає аналіз того, як колоніальні, постколоніальні, а також сучасні неоліберальні політики впливали на управління природними ресурсами; розгляді того, як різні класи (наприклад, капіталісти, робочі класи, корінні народи) впливають і впливали на політику у сфері надрокористування. Історико-матеріалістичний підхід допоможе виявити, чиї інтереси переважають у формуванні нормативної бази і практик управління ресурсами; дослідження того, як певні ідеології (наприклад, прогресивізм, консерватизм) та економічні теорії вплинули на публічну політику в області надрокористування. Це включає аналіз ідеологічних змін у регуляції, законодавстві та політиці; розвитку продуктивних сил шляхом здійснення оцінки того, як технологічний розвиток впливає на методи надрокористування та управління природними ресурсами. Це може включати аналіз того, як нові технології, такі як гідравлічне розколювання або глибоководне буріння, змінили підходи до використання ресурсів та відповідну політику.

Структурний метод полягає у встановленні структури як сукупності відносин. У такому понятті структуру розуміють не просто як «скелет» об'єкта, а як сукупність правил, за якими шляхом перестановки елементів структури можна отримати інші об'єкти. У рамках структуралізму на перше місце виходять не діахронічні, а синхронічні дослідження об'єкта, вивчення його устрою, вичленовування складників і стійких зв'язків між ними. Метод структуралізму дозволяє зосередитись на організаційній будові, інституціональних взаємодіях і відносинах влади, які формують політику та практики управління природними ресурсами. Цей метод підходить для вивчення як внутрішньої динаміки так і зовнішніх впливів на політичні та адміністративні структури.

Функціональний метод застосовується для вивчення функцій, характерних для структурних утворень. При його використанні досліджується реальна діяльність державних органів чи окремих осіб у ході перетворення в життя правових розпоряджень.

Функціональний метод у дослідженні публічного адміністрування сфери надрокористування дозволяє зосередитись на ролях, завданнях і впливах різних компонентів системи управління ресурсами. Цей метод вивчає, як різні частини системи взаємодіють для досягнення певних цілей, таких як ефективно використання ресурсів, екологічна стійкість, або соціально-економічний розвиток.

Метод системного аналізу (або системний підхід) сьогодні розглядається як універсальний інструмент пізнавальної діяльності. Фактично він став загальнонауковим принципом. Підвищена увага до системного методу пояснюється його відповідністю сучасним законам розвитку науки. В умовах інформаційного вибуху він став інструментом, що відкриває шлях подолання протиріччя між зростанням кількісних характеристик інформаційних потоків і обмеженими можливостями сприйняття інформації. Таким шляхом є системна організація знання. Таким чином, використовується не вся і не будь-яка інформація, а лише інформація, що відбиває інтегративну якість об'єкта (системи). Системний метод дозволяє мати об'єктивні і коректні знання про об'єкт та предмет дослідження за наявності мінімальної за кількісними показниками інформації.

Метод системного аналізу в дослідженні публічного адміністрування сфери надрокористування дозволяє комплексно підходити до вивчення різних складових управлінських процесів, взаємодій між стейкхолдерами, та впливу зовнішніх та внутрішніх факторів. Завдяки цьому методу можна виявити як прямі, так і опосередковані взаємозв'язки між різними елементами системи, оцінювати їх вплив один на одного і розробляти стратегії для оптимізації використання ресурсів.

Наприклад, системний аналіз може допомогти визначити, як зміни у світових цінах на нафту можуть вплинути на рішення щодо видобутку на національному рівні, а також як це вплине на соціально-економічний стан регіонів, де ведеться видобуток.

Застосування системного аналізу також включає оцінку ефективності існуючих політик і процедур управління надрами, аналіз потенційних ризиків та розробку сценаріїв для кризового управління. Цей метод дозволяє розглядати публічне адміністрування як відкриту систему, яка взаємодіє з економічними, екологічними, та соціальними підсистемами. Такий підхід сприяє більш глибокому розумінню впливу політичних рішень та їх наслідків для всіх зацікавлених сторін, а також допомагає формулювати більш адаптивні та стійкі стратегії управління природними ресурсами.

Синергетичний метод. Дослідження розвитку відкритих складних систем під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів детермінували проблему їх самоорганізації. Для позначення процесів самоорганізації стали вживати термін «синергетика».

Завдання синергетики - виявлення при дослідженнях систем спонтанно утворених структур, структур, що утворилися у результаті самоорганізації. Таким чином, сутність синергетичного підходу як загальнонаукового методу полягає у тому, що він пояснює виникнення систем здатністю явищ і процесів до спонтанної (такої, що не обумовлена їх попереднім розвитком) самоорганізації [322, с. 30]. Цей метод може бути використано під час дослідження еволюції публічного адміністрування у сфері надрокористування.

Інтуїтивний метод реалізує такі ірраціональні якості людини, що дозволяють знайти і поставити проблему, вирішення якої приводить до нових відкриттів і досягнень там і тоді, де і коли чисто раціональні методи неспроможні. Інтуїція найчастіше допомагає вибрати з безлічі наявних правильний шлях рішення задачі. Логічно, що даний метод було

застосовано в кожному без винятку підрозділі наукового дослідження, адже інтуїція сприяє суб'єктивності пізнавальної діяльності, приводячи до якісних проривів у пізнанні дійсності.

Порівняльно-правовий метод прийнято вважати суто юридичним. Він призначений для виявлення загальних тенденцій і закономірностей правового розвитку, притаманних різним галузевим утворенням у межах однієї держави, а також у специфічних умовах окремих країн. Порівняльно-правовий метод вимагає використання спеціальних прийомів дослідження, що задаються характером об'єкта, наприклад, нормативним характером права [8, с. 6–38].

Використання порівняльно-правового методу є складним процесом, що вимагає врахування великої кількості різноманітних факторів, таких як правова культура кожної країни, структура їх законодавства, юридична інфраструктура та національно-правові концепції. При використанні цього методу важливо строго дотримуватися методологічних підходів і дослідницьких принципів, уважно враховувати техніки юридичного аналізу, а також особливості національних традицій, правової культури і правосвідомості.

Метод тлумачення та герменевтики. Обговорюючи співвідношення понять «тлумачення» та «герменевтика», слід виходити з того, що проблеми тлумачення розглядаються в межах юридичної герменевтики через категорії «пояснення», «сенс», «розуміння», «текст», «мова», «інтерпретація», «герменевтичне коло». Герменевтика (грець. *hermeneuo* пояснюю, тлумачу) – це мистецтво тлумачення текстів, які ґрунтуються на граматичному дослідженні мови, вивченні конкретних жанрів і стилів літературних творів та пов'язаних з ними історичних подій [9, с. 29]. У філософській науці герменевтику також розглядають як на мистецтво та/чи вчення про розуміння і тлумачення не лише текстів, але й дій людей та результатів цих дій. Інтерес до герменевтики виникає там, де є непо-

розуміння, розбіжність у думках, недостатнє розуміння [10, с. 25].

Витоки герменевтики знаходимо в давньогрецькій філології та релігійній екзегетиці. Так, у давньогрецькій філології *герменевтика* – це мистецтво тлумачення текстів, пов'язане із пошуком сенсу літературних, релігійних, філософських та історичних творів, розуміння яких було ускладненим через їх давність, фрагментарний характер або насиченість іншомовними словами та багатозначною символікою. Текст розглядався, з одного боку, як єдність граматики, стилю й змісту, а з іншого – як частина у відношенні до цілого (всієї творчості автора), що дозволяло атрибутувати твори невідомого походження [11, с. 14].

Метод герменевтики, який полягає в інтерпретації текстів, символів та виразів, може виявитися надзвичайно корисним у дослідженні публічного адміністрування в сфері надкористування. Цей метод дозволяє глибше зрозуміти законодавчі та регуляторні документи, розкриваючи приховані значення та інтенції, що лежать в основі правових норм. Використання герменевтики включає аналіз як формальних текстів законів та політик, так і інтерпретацію юридичної практики та адміністративних рішень, які часто можуть відрізнятися від первісної законодавчої мети через впливи культурних, соціальних та економічних факторів.

Застосування герменевтичного методу також може допомогти в аналізі, як різні стейкхолдери тлумачать та використовують законодавство у своїй діяльності, що особливо важливо для забезпечення прозорості та ефективності в управлінні надрами. Дослідження різних інтерпретацій та їх наслідків для використання природних ресурсів може виявити невідповідності між наміром законодавців та реальною практикою, що надає цінні інсайти для подальшого удосконалення політик і регулювань у цій галузі.

Отже, застосування вищезазначених методів дозволило повною мірою визначити

ключові понятійно-категоріальні дефініції публічного адміністрування в сфері надрокористування. Вивчення методологічних основ дослідження у сфері публічного адміністрування надрокористування в адміністративному праві охоплює наступні напрямки: розгляд наукових робіт відомих дослідників, які використовували загальнонаукові методи для аналізу окремих аспектів цієї теми; вивчення робіт провідних вчених, що досліджували як загальні, так і специфічні питання цього

напряму адміністративного права; синтез ідей науковців, які безпосередньо займалися аналізом цієї проблематики; проведення досліджень конкретних методик, розроблених та втілених на практиці фахівцями; вивчення концепцій у цій області, розроблених українськими науковцями та практиками; аналіз робіт іноземних дослідників і практиків; та узагальнення міжнародного досвіду у сфері публічного адміністрування надрокористування.

Анотація

У даній статті розкрито систему загально-наукових та спеціальних методів наукового пізнання, які є доречним використовувати під час дослідження публічного адміністрування в сфері надрокористування.

Методологія дослідження публічного адміністрування в сфері надрокористування охоплює сукупність теоретичних підходів, методів і технік, які застосовуються для аналізу та оцінки політик, процесів і практик управління природними ресурсами, зокрема надрами.

Головними елементами методології як загальнотеоретичної категорії є різноманітні загальнонаукові та спеціальні методи, що, як і потенційні напрями наукових досліджень, можна класифікувати за різними критеріями. Метод є конкретним процесом або процедурою, яка використовується для досягнення певної мети чи задачі. Він може включати специфічні техніки збору даних, аналізу, експерименту чи обчислень.

Методологія дослідження публічного адміністрування в сфері надрокористування охоплює комплексний підхід до вивчення того, як суб'єкти публічної адміністрації регулюють, контролюють та управляють видобутком природних ресурсів, таких як мінерали, нафта, газ, та інші надра. Основна сутність цієї методології полягає в аналізі політичних, правових, економічних, екологічних та соціальних аспектів, які впливають на управління природними ресурсами, з метою розробки ефективних стратегій та політик.

Методологія включає вивчення наукової літератури, теорій та практик із різних дисциплін, включаючи право, економіку, політичні науки, соціологію, екологію та управлінські науки. Цей підхід дозволяє створити цілісне уявлення про механізми управління та контролю надр, а також про взаємозв'язки між державними органами, приватним сектором та громадянським суспільством. Вивчення існуючих законів, нормативних актів, політичних рішень та їх впливу на сферу надрокористування. Оцінка ефективності політичних ініціатив та їх відповідності національним і міжнародним стандартам. Збір і аналіз даних через опитування, інтерв'ю, кейс-стадії та аналіз статистичної інформації. Це допомагає зрозуміти реальні умови та виклики управління надрами, а також ефективність існуючих практик.

Ключові слова: надрокористування, методологія, загальні та спеціальні методи наукового пізнання, надра, наукове дослідження.

Barkalov O.O. Research methodology of public administration in the field of subsoil use Summary

This article discloses a system of general scientific and special methods of scientific knowledge, which are appropriate to use during the study of public administration in the field of subsoil use.

The research methodology of public administration in the field of subsoil use covers a set of theoretical approaches, methods and techniques that are used to analyze and evaluate policies, processes and practices of natural resource management, in particular subsoil.

The main elements of methodology as a general theoretical category are a variety of general scientific and special methods, which, like potential areas of scientific research, can be classified according to various criteria. A method is a specific process or procedure used to achieve a specific goal or task. It may involve specific techniques of data collection, analysis, experimentation, or computation.

The research methodology of public administration in the field of subsoil use covers a comprehensive approach to the study of how subjects of public administration regulate, control and manage the extraction of natural resources, such as minerals, oil, gas, and other subsoil. The main essence of this methodology is to analyze the political, legal, economic, environmental and social aspects that affect the management of natural resources, in order to develop effective strategies and policies.

The methodology includes the study of scientific literature, theories and practices from various disciplines, including law, economics, political science, sociology, ecology and management science. This approach allows creating a holistic view of the mechanisms of subsoil management and control, as well as the relationships between state bodies, the private sector and civil society. Study of existing laws, regulations, political decisions and their impact on the field of subsoil use. Evaluation of the effectiveness of political initiatives and their compliance with national and international standards. Data collection and analysis through surveys, interviews, case studies and statistical information analysis. This helps to understand the real conditions and challenges of subsoil management, as well as the effectiveness of existing practices.

Key words: subsoil use, methodology, general and special methods of scientific knowledge, subsoil, scientific research.

Список використаних джерел:

1. Проблема методу пізнання. Емпіризм і раціоналізм // Вступ до філософії : навч. матеріали он-лайн. URL. [www. Pidruchniki.com](http://www.Pidruchniki.com).
2. Чорна В.Г. Обмеження в адміністративному праві: дис. на здоб. наук. ступ. докт. юрид. наук зі спец. 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Х.: ХНУВС, 2011. 517 с.
3. Методологія та організація наукових досліджень. URL. http://bookwu.net/book_metodologiya-ta-organizaciya-naukovih-doslidzen_1046/
4. Методологія. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/84274156.pdf>
5. Методологія та організація наукових досліджень: навчально-методичний посібник. Полтава: Оріяна, 2012. 183 с.
6. Рабінович П. М. Методологія юридичної науки. Юридична енциклопедія: В 6 т. К.: Видавництво “Українська енциклопедія” імені М. П. Бажана, 2001. Т.3. С. 618 – 619.
7. Петряев К. Д. Вопросы методологии исторической науки / К. Д. Петряев. К. : Вища шк., 1971. 163 с.
8. Теремцова Н.В. Актуальні питання правового регулювання бюджетних відносин. Фінансове право. 2009. № 3 (9). С. 23 – 27.
9. Цалін С. Д. Словник термінів з логіки / С. Д. Цалін. Х. : Основа, 2002. 184 с.
10. Цвік М. В. Інститут права. Юридична енциклопедія: В 6 т. К.: Видавництво “Українська енциклопедія” імені М. П. Бажана, 1999. Т. 2. С. 701 – 702.
11. Квіт С. М. Основи герменевтики: навч. посіб. / С. М. Квіт. К. : Видавничий дім «КМ Академія», 2003. 192 с.